

**Жалпы орта білім беретін мектеп оқушыларының арасында
республикалық «Мәшһүр Жүсіп оқулары» байқауын өткізу
ЕРЕЖЕСІ**

1. Жалпы ережелер

1.1. Осы Ереже жалпы білім беру ұйымдары оқушыларының арасында республикалық «Мәшһүр Жүсіп оқулары» байқауын өткізу тәртібін айқындайды.

1.2. Мәшһүр-Жүсіп оқуларының мақсаттары мен міндеттері:

- философ-ақынның рухани мұрасын дәріптеу, шығармаларында бейнеленген туған жерге сүйіспеншілік, белсенді азаматтық ұстанымды өскелең ұрпақта тәрбиелеу; тұлғаның зияткерлік және шығармашылық әлеуетін дамыту;
- Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының туындыларындағы ел мен жерді құрметтеу, аялау, қадіріне жету идеяларын жас ұрпақ бойында сіңіру;
- оқу-білім, өнер үйрену, адамгершілік тақырыптарын негіз еткен туындылары арқылы отансүйер, білімді, рухы берік азаматтарын тәрбиелеу;
- әдебиетті, тіл мен өнерді құрмет тұтатын оқушылардың шығармашылық қабілеттерін ұштау;
- ғұлама еңбектерінің ел егемендігінің бастауы болғандығын көрсету;
- ақынның әдеби-тарихи деректерге толы шығармалары мен фольклорлық жазбаларындағы ұлттың ұлы тұлғаларымен таныстыру;
- ұлы тұлғалардың істерін келешек ұрпаққа үлгі тұту, ел тарихымен сабақтастыра кейіпкердің ерекшеліктеріне бүгінгі күн талаптарына сай сараптама жасай білу.

2. Республикалық байқау қатысушылары

2.1. Байқауға оқу тіліне қарамастан, мемлекеттік және мемлекеттік емес жалпы білім беру ұйымдарының және қосымша білім беру ұйымдарының 5-11 сынып оқушылары қатыса алады.

2.2. Республикалық «Мәшһүр Жүсіп оқулары» байқауына облыстық кезеңінде әр бағыт бойынша Бас жүлде иегерлері қатысады.

2.3. Байқауға әрбір облыстан, республикалық білім беру ұйымдарынан, республикалық маңызы бар қалалардан (әр бағыт бойынша 1 оқушы) 4 (төрт) үміткер ұсынылады. Қатысушының аты-жөні, облысы, ауданы (қаласы), мектебі, сыныбы, жетекшісінің аты-жөні, телефоны туралы толық мәліметі бар сұранысты Павлодар облысы білім беру басқармасы «Ертіс дарыны» өңірлік қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығының ertis_daryn_pvl@mail.ru поштасына жіберу керек (байланыс телефоны 8 (7182) 65-12-65).

Ескерту: алдыңғы жылдардағы республикалық «Мәшһүр-Жүсіп оқулары» байқауының жеңімпаздары бұл байқауға қатыса алмайды.

Ескерту: байқау қатысушыларының міндетті түрде дәрігерлік анықтамасы (эпидокружение) болуы керек.

3. Байқау шарттары

3.1. «Мәшһүр Жүсіп оқулары» келесі 4 бағыт бойынша өткізіледі.

I бағыт: «Алдыма өлең жаз деп қағаз келген, Сөзімді сөйлеп бақтым мен де білген» – ақындар мүшәйрасы. Мәшһүр-Жүсіп шығармаларын түсіне білу, оны дамыту, өз сезімімен байланыстыра алу талабы қойылады.

1. Қатысушыларға бірнеше тақырып ұсынылады.
2. Қатысушы бір тақырып бойынша өз өлеңін шығарады.
3. Шығарған өлеңінің идеясы, тақырыбы ақын шығармаларымен үндес және өзектес болуы шарт.
4. Ақын ойларын тарату, негізгі түйінін ұға білу және соған өз өрнегін, өз ойын көркем сабақтастыра алуы қажет.
5. Өлеңін мәнерлеп, көркем оқи білуі керек.
7. Өлеңнің идеясын ұғынуы, ақын тақырыбымен үндестік, өз өрнегі мен көркемдік сипаттары негізге алынады.

II бағыт: «Бас болып өнер білсең, тіпті жақсы» – ғылыми зерттеу жобасын қорғау. Ақын, әдебиетші, ел тарихын жинақтаушы бабаның туындыларына зерттеушілік көзқараспен баға бере білуді талап етеді. Мәшһүр Жүсіптің шығармаларындағы көркем ой мен мазмұн, талғам мен түсінік, ұлттық танымның ерекшеліктерін, адамзат, ұлт руханиятындағы мәнімен сабақтастыра отырып, ғылыми зерттеу жоба әзірлеп, оны қорғау талабы қойылады.

1. Жоба 20- 25 бет көлемінде болуы керек.
2. Тақырыптың нақтылығы, өзектілігін анық белгілей алуы, мақсат-міндеттердің дұрыс қойылуы.
3. Тақырыпқа қажетті ғылыми, көркем әдебиеттерді зердеден өткізуі.
4. Қорғауға ұсынылатын тұжырымдардың ғылыми талдануы, әдіс-тәсілдерінің нақтылығы, қажетті материалдардың (көркем, ғылыми әдебиеттер мен т.б. дереккөздерінің) жеткілікті болуы.
5. Бөлімдер мен тарауларға дұрыс бөлініп, әр бөлім, тарау бойынша нақты қорытынды жасай алуы.
6. Дәлелдері мен тұжырымдары арқылы жасалған қорытындысының дұрыс анықталуы шарт.
7. Ғылыми жұмысты қорғауға 5-7 минут уақыт беріледі.

III бағыт: «Білімді зерек адам болам!» - десең, Қара өзінді басқаның айнасымен» – эссе жазу. Мәшһүр Жүсіп Көпейұлы шығармашылығынан туындайтын идеялар мен көркем ойларды кеңейте жазу, ашу, ұлт тарихымен, әдебиетінің өзге өкілдерінің көркем мазмұнымен байланыстыра алу, ұлы баба туындыларынан өріс алатын терең танымды тарату.

1. Эссеге қойылатын талаптардың бастысы – оның құрылымының нақтылығы: оқушының эсседе кіріспе мен негізгі бөлімнің ара-жігін дұрыс бөліп, ой желісін таратуда, жүйелі баяндауда құрылымдық белгіні сақтай алуы шарт.
2. Кіріспеде төмендегідей мәселелер қамтылуы тиіс:
 - шығарма тақырыбы туралы әдебиеттегі ойлар мен пікірлер;
 - қоғам үшін қажеттілігі, өмірді, ортаны түсінудегі мәні.
3. Негізгі бөлім:
 - тақырып көтерген негізгі мәселелер;
 - тақырыпты ашуға қажет деректер мен дәлелдер;

- нақты жүйелі ойлардың түйіні.

4. Қорытынды:

- негізгі бөлімдегі алынған нәтижелер мен ойлардың түйіні;

- тақырыптың маңызы.

Эссе құрылымының шарттары жалпы үлгі ретінде ұсынылады. Себебі эссе – еркін шығармашылық жұмыс. Ойды жеткізудің тәсілдері мен деректері, дәлелдері, тақырыпқа қатысты пікірлер шығарма жазушының өз стиліне, мәнеріне қарай өзгеруі де мүмкін. Бірақ қалай болғанда да, эссе де оқушының өз ойы, пікірі беріліп, дерек, дәлелдермен түйінделіп, бекітіліп отырылуы қажет.

IV бағыт: «Мәшһүр Жүсіп шығармалары және «Ұлы даланың ұлы есімдері» – ұлттың ұлы тұлғаларын сипаттау.

1. Мәшһүр-Жүсіп Көпейұлының шығармаларындағы, әсіресе фольклорлық жазбаларындағы ұлттың ұлы тұлғаларын сипаттау.

2. Қатысушыларға «Хандар мен ел билеушілер», «Батырлар», «Әнші-ақындар», «Бақсы және тылсым күш иелері» жіктеулерінен бірін таңдап, қорғау ұсынылады.

3. Фольклорлық жазбаларындағы әр жіктеуден бірін таңдап алып, Мәшһүр-Жүсіп Көпейұлының фольклорлық жазбаларында олар туралы қандай деректер келтіреді, қандай оқиға арқылы кейіпкерді ашады, оның қандай нұсқалары бар, немесе неше нұсқасы бар т.б. мәліметтерді жинақтап талдауы шарт.

4. Қатысушыдан кейіпкерлер галереясын талдай білумен бірге, топтау, ерекшеліктерін тану талап етіледі.

5. Аталған бағыт бойынша оқушылар өздері таңдап алған кейіпкерлер туралы толық мәліметтерді жеткізе білуі қажет.

6. Қорғау кезінде қатысушылардан шығармашылық қабілет және талдау мен деректерді жүйелеу, тарихи-әдеби, рухани мәнін аша білуді керек етеді.

7. Қандай жанр, қандай тәсіл арқылы қорғау қатысушылардың өз еркінде.

4. Қаржыландыру

4.1. Республикалық «Мәшһүр Жүсіп оқуларының» аудандық (қалалық), облыстық кезеңдерін қаржыландыруды тиісті білім органдары жүзеге асырады.

4.2. Республикалық байқау қатысушыларының жол жүру шығындары жіберуші тарапынан төленеді.

4.3. Қатысушылардың тамақтануына, жатын орнына байланысты шығындарын Павлодар облысы білім беру басқармасы көтереді.

5. Ұйымдастыру комитеті

5.1. Республикалық «Мәшһүр Жүсіп оқулары» байқауын дайындау, өткізу жөніндегі ұйымдастыру жұмыстарын жүзеге асыру мен үйлестіру мақсатында Павлодар облысы білім беру басқармасы бұйрығы негізінде Ұйымдастыру комитеті құрылады.

5.2. Ұйымдастыру комитеті облыс білім беру басқармасының, облыстық мекемелердің қызметкерлерінен, жоғары оқу орындарының ғалымдарынан, жергілікті басқару органдарының мамандарынан құрылады.

5.3. Республикалық Ұйымдастыру комитеті:

- байқауды өткізудің жалпы тәртібін белгілейді, тікелей басшылық жасайды;

- байқаудың материалдарын бұқаралық ақпарат құралдарында жариялайды.

6. Қазылар алқасы

6.1. Республикалық «Мәшһүр Жүсіп оқулары» байқауы қазылар алқасының құрамы төрағадан, хатшыдан және алқа мүшелерінен тұрады.

6.2. Қазылар алқасы:

- қатысушылардың өнерін 10-ұпайлық жүйемен бағалайды;
- қатысушылардың өнерін бағалаудағы даулы мәселелерді талқылайды және қажет болған жағдайда тиісті түзетулер енгізеді;
- жеңімпаздарды анықтайды, жүлделі орындарды белгілейді.

7. Байқауды қорытындылау және марапаттау рәсімі

7.1. Республикалық «Мәшһүр Жүсіп оқулары» байқауының қатысушыларын марапаттау рәсімі салтанатты түрде өткізіледі.

7.2. Байқау жеңімпаздары әр бағыт бойынша «Бас жүлде», I, II, III дәрежелі дипломдармен марапатталады, сондай-ақ, 7 жүлделі орын белгіленеді. Сонымен қатар, арнайы номинациялар мен Алғысхаттар беріледі.